

Сања Р. Раковић

Универзитет у Новом Саду

Филозофски факултет

Одсек за англистику

Студент докторских студија

УДК 811.111:37.016(497.11)

DOI [10.46793/Uzdanica22.1.101R](https://doi.org/10.46793/Uzdanica22.1.101R)

Оригинални научни рад

Примљен: 17. јануар 2025.

Прихваћен: 7. март 2025.

ПРАКТИЧНИ АСПЕКТИ НАСТАВЕ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА У ПРВОМ ЦИКЛУСУ ОСНОВНОШКОЛСКОГ ОБРАЗОВАЊА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ – ТЕНДЕНЦИЈЕ И ИЗАЗОВИ

Айсиџракиј: Циљ овог истраживања јесте да испита тенденције у погледу планирања наставе, избора наставних техника, као и изазове са којима се сусрећу наставници и ученици у настави енглеског језика у првом циклусу основне школе. За прикупљање података коришћен је комбиновани упитник са понуђеним и слободним одговорима. Резултати су обрађени дескриптивном статистиком (процентуално) и квалитативно (анализа и класификација слободних одговора). У нашем узорку било је 75 наставника енглеског језика са територије Републике Србије. Резултати показују да се наставници у нашем узорку у погледу писања планова рада у највећој мери ослањају на уџбеник и на планове које достављају издавачи уџбеника. Одговори учесника у нашем узорку у великој мери сугеришу усклађеност праксе са теоријским поставкама у области развојне психологије ученика и методолошких принципа, те се може рећи да је настава прилагођена развојном степену ученика, као и законом прописаним комуникативним приступом у учењу страног језика. Као највећи изазов у раду са ученицима наставници наводе низак степен ученичке пажње, док су ученицима најтеже наставне области граматика, писање и читање.

Кључне речи: енглески језик, први циклус основног образовања, планирање наставе, наставне технике, образовни изазови.

1. УВОД

Сваки наставни процес укључује два кључна елемента: планирање наставе, са једне стране, и практични рад са конкретним ученицима, тј. извођење наставе, са друге стране. Планирање наставе, између осталог, подразумева одређивање садржаја који ће се обрађивати у одређеном разреду, број часова одређеног предмета на седмичном и годишњем нивоу, одабир и планирање наставних јединица на годишњем, месечном и дневном нивоу, итд.

Практични рад са ученицима подразумева бирање одговарајуће методологије извођења наставе, као и педагошки рад са тим истим ученицима, који са собом неретко носи и многе изазове. Ове теме представљају основна истраживачка полазишта овог рада чији је циљ да утврди тенденције у планирању и извођењу наставе енглеског језика у првом циклусу у основним школама у Републици Србији, као и да изнађе и рангира изазове са којима се током наставног процеса сусрећу како наставници енглеског језика тако и ученици.

Настава страних језика на раном узрасту је релативно чест предмет научног истраживања, како на светском нивоу, тако и у Републици Србији. Но, како Јовановић и Маричић Месаровић (2024: 34) примећују, оно што недостаје у научној сфери Републике Србије јесу пројекти који би истраживачки обухватили целокупност наставног процеса страних језика на раном узрасту, уместо досадашњег фокусирања на појединачне елементе (нпр. образовну политику, посебне вештине или технике).

Овај рад би могао да пружи и научни и стручни допринос изабраној проблематици јер обухвата неколико области наставног процеса и неколико научних дисциплина – планирање наставе (образовна политика), извођење наставе (методика / примењена лингвистика) и изазови наставног процеса (психологија, педагогија, социологија итд.).

Надаље, наш рад се бави наставничком перцепцијом изазова у настави, што није честа тема у домаћој научној публикацији. Тако, резултати овог истраживања могу послужити као смернице за једно свеобухватније, структурније и испитаницима бројније будуће истраживање.

Са стручне стране, опсервације изложене у овом раду, посебно у погледу изазова са којима се сусрећу ученици и наставници, могу представљати путоказе ка проблемима за које треба изналазити решења у пракси. Резултати овог рада могу пружити смернице за даљи рад, између осталог у областима наставничког усавршавања, ревидирања планова, креирања наставних материјала, итд.

1.1. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ

У Републици Србији, почевши од 2003. године, настава првог страног језика (у већини случајева је то енглески језик (Шуваковић 2023: 94)) обавезна је од првог разреда основне школе са фондом од два часа седмично.

Дурбаба и сарадници (2017: 7) наводе да једини обавезујући законски оквир за планирање и извођење наставе страних језика представљају наставни програм, исходи учења и образовни стандарди. Ова три елемента требало би да буду узајамно повезани и да проистичу један из другог.

Међутим, исти аутори (Дурбаба и др. 2017: 7) запажају да уџбеници у пракси често добијају улогу „скривеног наставног програма”, тј. да се цело-

купан наставни процес конципира и планира на основу садржаја и организације изабраног уџбеника. На тај начин, уџбеник се издиже изнад програма, исхода и стандарда, и уместо да се користи селективно и креативно у циљу остваривања програмом задатих садржаја, исхода и стандарда, сви наведени елементи се прилагођавају управо одређеном уџбенику.

1.2. ИЗВОЂЕЊЕ НАСТАВЕ

Ученици у првом циклусу основне школе се налазе у периоду интензивног психомоторног и когнитивног раста и развоја. Што су ученици млађи, то су више наклонени холистичком, свеукупном начину учења (Филипс 1993: 7). Они су добри у имитирању, непосредни и генерално вољни за учествовање у активностима, чак и када не разумеју тачно о чему се ради (Камерон 2005: 1). Са друге стране, они губе интересовање врло лако, посебно уколико им је нешто тешко или просто досадно (Камерон 2005: 1).

По Пијажеу, деца уче кроз интеракцију са светом који их окружује, тражећи свему смисао, а највише кроз решавање проблема (Камерон 2005: 2). Виготски (1986: 219), са друге стране, наглашава улогу (матерњег) језика и људи којима је дете окружено у процесу учења. За фундаментални скок у когнитивном развоју он сматра заслужним управо овладавање матерњим језиком. Кључни концепт код Виготског јесте зона наредног развоја, коју је дефинисао као оно што би дете могло да уради уз вешту помоћ одрасле особе (Виготски 1986: 194).

Зона наредног развој има јасне импликације како за развој теоријског оквира наставе страног језика (нпр. планирање часова), тако и за конкретан однос и коришћење страног језика са ученицима на часу. Часове и конкретне активности треба планирати тако да буду у зони наредног развоја, тј. да не буду ни прелаки ни претешки, већ довољно стимулативни да их ученици уз помоћ наставника могу савладати.

Можемо закључити да је у раду са ученицима на млађем узрасту потребно креирати и примењивати активности које ће бити довољно једноставне и оствариве како би их ученици разумели у оквиру својих способности, али у исто време и довољно подстицајне, тј. у зони наредног развоја. Активности треба да буду засноване на усменом излагању, како ученици још увек нису у потпуности овладали читањем и писањем, и да укључују, у којој мери је то могуће, сарадњу са осталим ученицима.

Наставним планом и програмом прописан је комуникативни приступ у настави енглеског језика (нпр. *Службени гласник РС*, бр. 11/2019 од 15. 8. 2019. године). Овај приступ је настао крајем 1970-их година (Ричардс 2006: 9) и данас представља најзаступљенији приступ у настави енглеског језика. Суштински, овај приступ се заснива на схватању језика примарно средством

комуникације, те стога и настава страног језика треба да буде усмерена на развијање комуникативних компетенција (Хајмс 1972: 283). Настава се фокусира на развијање способности за комуникацију на циљаном језику, док се мањи значај придаје циљаном обрађивању граматичких области (Ричардс, Роџерс 2001: 151–174; Савић 2012: 300).

1.2.1. НАСТАВНЕ ТЕХНИКЕ

Иако је наставним планом и програмом прописан приступ који треба примењивати у настави, у њему не постоје смернице ка специфичним техникама које треба примењивати у конкретном раду са ученицима.

Претходна домаћа истраживања у овој области углавном су се фокусирала или на појединачне наставне технике, нпр. употребу питања (Бодрич и др. 2016), визуелених елемената (Ђирковић-Миладиновић и др. 2023) и лудичких активности (Пајић, Радановић 2021) у настави енглеског језика на раном узрасту или на препоруке за употребу одређених стратегија у настави (Савић 2021). Наше истраживање представља допринос тако што испитује технике које наставници свакодневно примењују у раду са ученицима, тј. даје тренутну конкретну слику стања у пракси у погледу усклађености техника са развојним стадијумом ученика, али и разноврсности и ширине примењиваних техника.

1.3. ИЗАЗОВИ У НАСТАВИ

Копленд и сарадници (2014) спровели су опсежно интернационално истраживање које је укључивало 4.459 наставника из 142 државе. У погледу највећих изазова у раду са ученицима, највише наставника је издвојило следеће проблеме датим редоследом: дисциплина, диференцијација наставе, мотивација, број ученика, однос са родитељима, ресурси, рад са млађим узрастом, мањак времена. Што се тиче језичких области које су ученицима најизазовније за усвајање издвајају се датим редоследом: конверзација, писање, граматика и читање. Као изазови се наводе такође и недостатак стручног кадра (Ху 2007; Киргуз 2009), немогућност адекватне примене комуникативног приступа у обавезном формалном образовању (Еневер, Мун 2009), као и проблеми неодговарајућих уџбеника (Ху 2007; Хок 2009; Метин, Пани 2009; Инал 2009; Нунан 2003).

У контексту школства у Републици Србији, нисмо пронашли радове који су се до сада бавили изазовима у настави енглеског језика у првом циклусу основне школе, док постоје појединачни радови који се баве изазовима у раду са предшколским (Вишацки 2016) и студентским (Матић 2003)

узрасном. Стога је наш рад први, колико знамо, који се бави овом тематиком у датој узрасној групи у Републици Србији.

1.4. ЦИЉЕВИ И ХИПОТЕЗЕ

Циљ овог истраживања јесте да испита тенденције у пракси у погледу планирања наставе, избора наставних техника, као и изазова са којима се сусрећу наставници и ученици у настави енглеског језика у првом циклусу основне школе. С тим у вези, а на основу до сада приказаних теоријских увида и ранијих резултата, постављамо следеће хипотезе:

X1 Наставници енглеског језика се у највећој мери ослањају на изабрани уџбенички комплет приликом планирања наставе;

X2 Наставници енглеског језика користе комуникативни приступ у настави у првом циклусу основне школе;

X3 Наставници користе наставне технике и методе које су прилагођене развојном стадијуму ученика;

X4 Три највећа изазова у раду са ученицима наставницима представљају дисциплина, диференцијација наставе и мотивација;

X5 Ученици имају највећи проблем у савладавању конверзације, писања и граматике.

2. МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА

Истраживање је комбинованог типа, квантитативно-квалитативно. Као инструмент је коришћен упитник са понуђеним и слободним одговорима. Резултати су обрађени дескриптивном статистиком (процентуално) и квалитативно (анализа и класификација одговора отвореног типа). Анкетирање наставника је спроведено током фебруара 2024. године.

2.1. ИСПИТАНИЦИ

У истраживању је учествовало 75 наставника енглеског језика који предају у нижим разредима основне школе (74 у државним основним школама и 1 у приватној основној школи) из 22 административна округа Републике Србије (Табела 1).

Табела 1. Заступљени окрузи

Округ	%
Сремски	18,7
Београдски	10,7
Јужнобачки	8
Јабланички	6,7
Рашки	6,7
Поморавски	6,7
Нишавски	4
Севернобанатски	4
Мачвански	4
Расински	2,7
Косовскопоморавски	2,7
Браничевски	2,7
Моравички	2,7
Златиборски	2,7
Пчињски	2,7
Средњебанатски	2,7
Шумадијски	1,3
Колубарски	1,3
Косовски	1,3
Косовскомитровачки	1,3
Пиротски	1,3
Подунавски	1,3
нису се изјаснили	4

Највише испитаника припада узрасној групи 41–50 година са 16–20 година радног стажа, што имплицира да су наши испитаници у већој мери искусни наставници чије мишљење је релевантно.

Табела 2. Узраст и радно искуство испитаника

Узраст	%	Радно искуство	%
20–30 год.	5,2	0–4 год.	7,8
31–40 год.	24,7	5–10 год.	9,1
41–50 год.	54,7	11–15 год.	15,6
51–60 год.	15,6	16–20 год.	39
> 60 год.	0	> 20 год.	28,6

2.2. ИНСТРУМЕНТ

Како инструмент коришћен је упитник направљен на платформи *Google Forms* и прослеђен електронском поштом директорима основних школа, као и путем стручних група на друштвеној мрежи *Facebook*.

Упитник садржи 18 питања¹ којима су обухваћена социодемографска питања (место, узраст, радни стаж, последњи завршен степен студија, разре-ди у којима предају), питања у вези са планирањем наставног процеса (тј. критеријума којим се наставници руководе приликом састављања месечних/ оперативних планова), наставним техникама и наставним материјалом.

Такође, један сет питања се бави изазовима наставника и ученика у настави енглеског језика у првом циклусу основношколског образовања (тј. који су то изазови са којима се наставници сусрећу, као и које области ен-глеског језика су најизазовније за ученике). У питањима која су нудила по-нуђене одговоре, било је могуће изабрати више одговора.

Сви испитаници су пре попуњавања упитника били писмено обаве-штени о циљу истраживања. Упитник је био анониман и испитаници су га попуњавали на добровољној бази путем интернета.

3. РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЈА

3.1. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВНОГ ПРОЦЕСА

Централно истраживачко питање у овој области било је чиме се на-ставници у највећој мери руководе приликом писања годишњих и оператив-них планова, а резултати су приказани у Табели 3. Било је могуће изабрати више опција јер еклектични приступ при планирању наставе није редак у пракси.

Табела 3. Писање планова рада

У писању планова руководим се	%
тематским јединицама / насловима лекција у изабраним уџбеницима	65,3
плановима које достављају издавачи уџбеника	56
плановима колега	2,7
исходима и стандардима прописаним националним планом и програмом	53,3
саставом и интересовањима одељења	1,3

¹ Услед просторних ограничења, представљен је и анализиран изабрани подскуп питања.

Резултати показују да велики проценат наставника у писању својих планова користи уџбеник као главну референцу, док се само нешто мало више од половине наставника води јединим обавезујућим законским оквиrom, а то су програм, исходи и стандарди (Дурбаба и др. 2017: 7). Ови подаци потврђују прву постављену хипотезу истраживања.

3.2. НАСТАВНЕ ТЕХНИКЕ

Распон наставних техника које наставници користе испитивали смо на конкретном примеру усвајања бројева. Како је ово фундаментална област у учењу страног језика, потребно је да она за ученике постане аутоматска, тј. да именовање речи постане брзо и стабилно (Сегаловиц, Хулстијн 2009: 378). Резултати у Табели 4 показују да, по наставничкој процени, већина деце аутоматизује именовање бројева у другом разреду.

Табела 4. Број ученика са проблемима у аутоматизацији именовања бројева на енглеском

	Мање од 30%	30–60%	Више од 60%
Први разред	23,0%	60,8%	16,2%
Други разред	70,6%	25,0%	4,4%

С обзиром на наставничку врло повољну процену успеха у савладавању бројева, интересантно је испитати методе и технике које испитаници користе приликом обраде и увежбавања бројева. На основу резултата приказаних у Табели 5, уочавамо да наставници користе разноврсне технике које креативно примењују. Оне су прилагођене узрасту и развојном степену ученика, што потврђује Х2. Надаље, запажамо да су питања у оквиру технике кратких питања и одговора заснована на комуникативним функцијама, што потврђује Х3.

Табела 5. Наставне технике

Технике
Бројање (на прсте, предмета, итд.)
Цртање и бојење
Кратка питања и одговори: <i>How old are you? What's your phone number? How many...?</i>
Песмице, бројалице, музика
Игровне активности: бинго, игре погађања, <i>Simon says</i> , итд.

3.4. ИЗАЗОВИ У НАСТАВИ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА

У Табели 6 приказани су процентуални резултати за потешкоће које су биле понуђене у самом упитнику. Поред тога, по један учесник је наводио у опцији *Остало* следеће потешкоће: све мања заинтересованост ученика, недостатак мотивације, недостатак посвећености и одговорности, слаб рад код куће, рад са ученицима који раде по индивидуализованом програму (тзв. ИОП 1 и 2), као и то што „наставник нема довољно слободе да сачека да ученици неку важну област потпуно схвате и навежбају, већ мора да прати план и програм и да прелеће градиво”.

Табела 6. Изазови у раду са ученицима

Врсте изазова	%
мањак пажње	69,3
број ученика	44
дисциплина	36
когнитивне способности ученика	22,7
лош програм	9,3
лоши уџбеници	6,7

Приказани резултати не потврђују Х4 јер је једини изазов који се налази на прва три места и у нашим резултатима и у хипотези дисциплина, али не на истом хијерархијском нивоу.

Занимљиво је истаћи да је мањак пажње у самом врху изазова који, као чинилац особине ученика, спада у домене когнитивне и развојне психологије, што потврђује опсервацију Јовановић и Маричић Месаровић (2024: 17) да су неопходни пројекти који би подразумевали блиску сарадњу и умрежавање релевантних научних области, као што су психологија, глотодидактика, лингвистика итд.

На другом и трећем месту су можда и узрочно-последично повезана два изазова, а то су број ученика и дисциплина. С обзиром на то да су ова два чиниоца из области организације постављени као највећи изазови у раду, требало би се у будућим истраживањима позабавити питањем да ли је могуће на неки начин смањити број ученика по одељењу, али и едукацијом наставника у области организације разреда (енгл. *class management*).

Табела 7 показује да је у погледу најизазовнијих наставних области на првом месту граматика (46%), где наставници посебно издвајају да су ученицима тешка презентска глаголска времена, множина именица, скраћени облици помоћних глагола као и њихово изостављање.

Табела 7. Изазовне наставне области за ученике

Наставна област	%
граматика	46
писање	23
читање	22
вокабулар	3
свака наставна област	3
конверзација	3

Посебно је занимљив коментар једног испитаника да ученици у првом циклусу граматику „прихватају одлично ако се вежба кроз игру, али не знају да објасне зашто су употребили неки облик”. С обзиром на поставке комуникативног приступа у учењу страних језика, поставља се питање да ли од ученика уопште и треба тражити да знају тзв. правила о употреби граматичких облика и оцењивати такво (не)знање.

На другом месту по тежини усвајања налазе се вештине читања (22%) и писања (23%) у безмало једнаким процентима. Овакви резултати потврђују претходне студије (Савић 2012, 2018). У погледу овог проблема истакли бисмо запажање Савић (2012: 301) да је у погледу вештине читања (ми бисмо додали и писања) потребно наставницима понудити и „препоручене методе за увођење ове веома комплексне вештине”. Мишљења смо да би овакав додатак званичним документима допринео побољшању наставног процеса и олакшавању усвајања ових вештина од стране ученика.

Добијени резултати тако делимично потврђују Х5. Писање и граматика се налазе у врху изазова и у нашим резултатима, док се уместо конверзације (која је у нашим резултатима доста ниско рангирана) појављује вештина читања као једна од најизазовнијих области за савладавање.

Занимљиво је да су у скорије време објављена три рада домаћих аутора која се баве глотодидактиком изазовних области писања (Љубојевић 2023), читања (Меденица 2022) и граматике (Драговић 2016). Само се истраживање Љубојевић (2023) односи директно на наставу енглеског језика у првом циклусу, док се остала два рада баве наставом других језика са старијим узрастом.

Сматрамо да презентовани резултати могу дати добру основу за даље истраживање, с обзиром на одсуство домаћих научних радова у овој области, као и евентуално ревидирање и допуњавање програма и наставних материјала. Надаље, они могу послужити као основа за преиспитивање наставничких уверења и критеријума у погледу тога шта се од ученика очекује и да ли је то у складу са националним планом и програмом за одређени узраст и са стручне стране утицати на креирање програма наставничког усавршавања.

Но, истраживање садржи неколико битних ограничења која су могла утицати на добијене резултате. Прво, већи узорак испитаника и заступљеност свих региона Републике Србије сигурно би пружио објективнију слику тенденција у истраживаним областима наставе. Такође, инференцијална статистичка анализа би показала међузависнот варијабли (нпр. узраста и коришћених наставних техника), те би на тај начин пружила увид у узрочно-последичне односе и дубљу анализу тенденција у пракси наставе енглеског језика у првом циклусу.

4. ЗАКЉУЧАК

Овим истраживањем дефинисали смо одређене тенденције у планирању и извођењу наставе, као и изазове са којима се сусрећу наставници и ученици у настави енглеског језика у првом циклусу основношколског образовања у Републици Србији. Испитаници показују тенденцију да се у планирању наставе највише ослањају на уџбеничке комплете, док у погледу извођења наставе користе разноврсне технике које су прилагођене узрасту и развојном степену ученика. Такође, увиђамо да је оствареност прописаног комуникативног приступа у настави енглеског језика, барем у првом циклусу основне школе, на високом нивоу. Као највеће изазове у раду са ученицима наставници наводе: мањак пажње код ученика, број ученика у одељењу, као и проблем одржавања дисциплине на часу. По наставничкој процени, области са којима ученици имају највише проблема у усвајању језика су граматика, писање и читање. Ово истраживање представља покушај сагледавања целокупног наставног процеса енглеског језика у првом циклусу и апострофира потребу међудисциплинарне сарадње свих оних који су на било који начин укључени у образовни систем, како у научном тако и у стручном смислу, како би се дошло до што бољих стратегија за побољшање услова и подизање нивоа наставе енглеског језика у првом циклусу основношколског образовања у Републици Србији.

ЛИТЕРАТУРА

- Bodrić, Stojičić, Jagrović (2016): R. Bodrić, V. Stojičić, A. Jagrović, Značaj i praksa postavljanja pitanja u nastavi engleskog jezika na osnovnoškolskom uzrastu, *Nastava i vaspitanje*, 65(2), 345–358. <https://doi.org/10.5937/nasvas1602345B>
- Vigotski (1986): L. S. Vygotsky, *Thoughts and Language*, Cambridge, MA: The MIT Press.
- Višacki (2016): J. Višacki, *Kurikularni okvir za nastavu stranih jezika u predškolskom uzrastu u Srbiji*, doktorska disertacija, Beograd: Univerzitet u Beogradu. <https://narus.dus.mpn.gov.rs/bitstream/id/32898/Disertacija.pdf>

Dragović (2016): G. Dragović, Kako (de)motivisati učenike za učenje gramatike u nastavi nemačkog jezika kao stranog, *Nasleđe*, 13(33), 115–133.

Durbaba, Đurić, Jovanović, Zavišin, Ginić, Medenica, Sekulić, Rašević, (2017): O. Durbaba, Lj. Đurić, A. Jovanović, K. Zavišin, J. Ginić, L. Medenica, A. Sekulić, J. Rašević, *Opšti standardi postignuća za kraj osnovnog obrazovanja za strani jezik*, Beograd: Zavod za vrednovanje kvaliteta obrazovanja i vaspitanja.

Evropska komisija (2004): European Comission, *Promoting Language Learning and Linguistic Diversity, An action plan 2004–06*, Brussels: Eurydice.

Enever, Mun (2009): J. Enever, J. Moon, New global contexts for teaching primary ELT: Change and challenge, In: J. Enever, J. Moon, U. Raman (Eds.), *Young learner English language policy and implementation: International perspectives*, Reading: Garnet Education, 5–21.

Inal (2009): D. Inal, The early bird catches the worm: The Turkish case, In: J. Enever, J. Moon, U. Raman (Eds.), *Young learner English language policy and implementation: International perspectives*, Reading: Garnet Education, 71–78.

Jovanović, Maričić Mesarović (2024): A. S. Jovanović, S. M. Maričić Mesarović, Usvajanje i nastava stranih jezika na ranom uzrastu u naučnoj periodici Srbije: period od 2013. do 2023. godine, *Metodički vidici*, 15/1, 17–44. <https://doi.org/10.19090/mv.2024.15.17-44>

Kameron (2005): L. Cameron, *Teaching Languages to Young Learners*, Cambridge, UK: Cambridge University Press.

Kirgoz (2009): Y. Kirgöz, English language teaching in Turkish primary education, In: J. Enever, J. Moon, U. Raman (Eds.), *Young learner English language policy and implementation: International perspectives*, Reading: Garnet Education, 189–195.

Kopland, Garton, Berns (2014): F. Copland, S. Garton, A. Burns, Challenges in teaching English to young learners: Global perspectives and local realities, *Tesol quarterly*, 48(4), 738–762. <https://doi.org/10.1002/tesq.148>

Ljubojević (2023): D. Ljubojević, The pedagogy of handwriting in English language teaching: A comprehensive analysis of resources and challenges in Serbia's elementary schools, *Belgrade English Language & Literary Studies*, 15, 139–163.

Matić (2003): J. Matić, Promene i izazovi u nastavi Savremenog engleskog jezika I, *Philologia*, 1(1), 105–111.

Medenica (2022): L. Medenica, Mogućnost uvođenja početnog programa ekstenzivnog čitanja u nastavu ruskog jezika u osnovne i srednje škole u Srbiji, *Nastava i vaspitanje*, 71(1), 95–108. <https://doi.org/10.5937/nasvas2201095M>

Metju, Pani (2009): R. Mathew, S. Pani, Issues in the implementation of teaching English for young learners (TEYL): A case of two states in India, In: J. Enever, J. Moon, U. Raman (Eds.), *Young learner English language policy and implementation: International perspectives*, Reading: Garnet Education, 113–120.

Mun (2005): J. Moon, Teaching English to young learners: the challenges and the benefits, *British Council*, 30–34.

Nunan (2003): D. Nunan, The impact of English as a global language on education policies and practices in the Asia-Pacific region, *TESOL Quarterly*, 37(4), 589–613.

Oktavija, Mukminin, Marzulina, Harto, Erlina, Holandjah, (2022): D. Oktavia, A. Mukminin, L. Marzulina, K. Harto, D. Erlina, M. Holandayah, Challenges and strategies

used by English teachers in teaching English language skills to young learners, *Theory and Practice in Language Studies*, 12(2), 382–387. <https://doi.org/10.17507/tps.1202.22>

Pajić, Radanović (2021): S. Pajić, M. Radanović, Ludičke aktivnosti u nastavi špan-skog jezika, *Uzdanica*, 18(1), 303–314. <https://doi.org/10.46793/Uzdanica18.1.303P>

Riĉards (2006): J. C. Richards, *Communicative Language Teaching Today*, Cambridge: Cambridge University Press.

Riĉards, Rodĝers (2001): J. C. Richards, T. S. Rodgers, *Approaches and Methods in Language Teaching*, Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/cbo9780511667305>

Savić (2012): V. Savić, Razvijanje veštine ĉitanja na engleskom jeziku na mlaĊem uzrastu, U: V. Jovanović, T. Rosić (ur.), *KnjiŹevnost za decu i omladinu – nauka i nastava*, Jagodina: Fakultet pedagoških nauka, 299–315.

Savić (2018): V. Savić, Greške u poĉetnom ĉitanju na engleskom jeziku i razumevanju proĉitanog teksta, U: V. Jovanović, B. Ilić (ur.), *KnjiŹevnost za decu u nauci i nastavi*, Jagodina: Fakultet pedagoških nauka univerziteta u Kragujevcu, 415–427.

Savić (2021): V. Savić, Strategies for engaging and challenging young language learners in online learnign environment, *Uzdanica*, 18(2), 117–129. <https://doi.org/10.46793/Uzdanica18.II.117S>

Segalovic, Hulstijn (2009): N. Segalowitz, J. Hulstijn, Automaticity in Bilingualism and Second Language Learning, In: J. F. Kroll, A. M. B. De Groot (Eds.), *Handbook of Bilingualism*, New York: Oxford Academic, 371–388.

Ćirković-Miladinović, Golubović-Ilić, Eremić (2023): I. Ćirković-Miladinović, I. Golubović-Ilić, N. Eremić, Using visual materials in teaching young learners, *Uzdanica*, 20(2), 211–222. <https://doi.org/https://doi.org/10.46793/Uzdanica20.2.211CM>

Filips (1993): S. Philips, *Young learners*, Bristol, UK: Oxford University Press.

Hajms (1972): D. Hymes, On communicative competence, *Sociolinguistics*, Har-moundsworth, UK: Penguin, 269–293.

Hok (2009): S. Hoque, Teaching English in primary schools in Bangladesh: Competencies and achievements, In: J. Enever, J. Moon, U. Raman (Eds.), *Young learner English language policy and implementation: International perspectives*, Reading: Garnet Education, 131–145.

Hu (2007): Y. Hu, China's foreign language policy on primary English education: What's behind it?, *Language Policy*, 6, 359–376. <http://dx.doi.org/10.1007/s10993-007-9052-9>

Šuvaković (2023): A. Šuvaković, Unisonost jeziĉke politike i planiranja u Srbiji i Evropskoj Uniji, *NasleĊe*, 20(55), 89–105.

Sanja R. Raković

University of Novi Sad

Faculty of Philosophy

Department of English Studies

PhD student

PRACTICAL ASPECTS OF ELT IN THE FIRST CYCLE OF PRIMARY EDUCATION IN SERBIA – TENDENCIES AND CHALLENGES

Summary: The aim of this research is to explore the tendencies in ELT in the first cycle of primary education in Serbia with respect to teaching planning, the choice of teaching techniques. Furthermore, we explore the challenges that teachers and students face in the process of English language teaching and learning.

A *Google Forms* questionnaire with both multiple choice and open questions was used as a research instrument. There were 75 English language teachers in our sample. The results have been analysed both quantitatively (in percentages) and qualitatively (analysis and classification of the participants' responses).

The results show that our participants mostly rely on the textbooks and the accompanying plans and class preparations in writing their own lesson plans. The participants' responses suggest that the learning process is well adjusted to students' developmental stage and that it is aligned with the legally prescribed communicative approach in the foreign language teaching.

Furthermore, our participants single out the lack of attention as the greatest challenge in working with students, while the hardest teaching areas are: grammar, writing and reading. This research is potentially valuable as a mediator between theory and praxis as it offers a basis for future research and the dialogue between researchers, educators and state representatives with the common aim of raising the quality level of primary education in the Republic of Serbia.

Keywords: ELT, the first cycle of primary education, teaching plans, teaching techniques, teaching challenges.